

Note: 1. All questions are compulsory.

2. All questions carry equal marks.

1. Attempt **any two** of the following.
 - a) Explain the objective of five years plan for rural development.
 - a) Explain the negligence of rural development in development process.
 - b) State the present status of rural development.
 2. Attempt **any two** of the following.
 - a) Explain the importance of cooperative sector in rural development.
 - b) State the types of cooperative societies.
 - c) State the causes of decline of cooperative sector.
 3. Attempt **any two** of the following.
 - a) Comments on: "Project affected people moments".
 - b) State the causes of sinking of agriculture land.
 - c) Discuss the impact of land acquisition on rural area.
 4. Attempt **any two** of the following.
 - a) Explain the various impact of water pollution.
 - b) State the various causes of water pollution.
 - c) Suggest the remedial measures to controlling water pollution.
 5. Write short notes **any two** of the following.
 - b) Objective of ninth five years plan
 - c) Concept of cooperation
 - d) Impact of Special Economic Zone
 - e) Concept of water pollution
-

वेळ: ३ तास

गुण: १००

सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

- अ) पंचवार्षिक योजनांमधील ग्रामीण विकास विषयक उद्दिष्टे विशद करा.
- ब) विकास प्रक्रियेत ग्रामीण विकासाकडे झालेले दुर्लक्ष स्पष्ट करा.
- क) ग्रामीण विकासाची सद्यस्थिती सांगा.

२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

- अ) सहकारी क्षेत्राचे ग्रामीण विकासातील महत्त्व विशद करा.
- ब) सहकारी संस्थांचे प्रकार सांगा.
- क) सहकारी क्षेत्राच्या अवनतीची कारणे सांगा.

३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

- अ) 'प्रकल्पग्रस्तांची लोक चळवळी' यावर भाष्य करा.
- ब) शेतजमिनीत घट होण्याची कारणे सांगा.
- क) भूसंपादनाचे ग्रामीण भागावर झालेले परिणामांची चर्चा करा.

४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

- अ) जल प्रदूषणाचे विविध परिणाम स्पष्ट करा.
- ब) जल प्रदूषणाची विविध कारणे सांगा.
- क) जल प्रदूषण नियंत्रणासाठी उपाय सुचवा.

५. खालीलपैकी कोणतेही दोहोंवर टिपा लिहा.

- अ) नवव्या पंचवार्षिक योजनांची उद्दिष्टे
- ब) सहकाराची संकल्पना
- क) विशेष आर्थिक क्षेत्राचे परिणाम
- ड) जल प्रदूषणाची संकल्पना